

Informe sobre la situació epidemiològica de la tos ferina a Catalunya (període 2014-2024)

26 de febrer de 2024

Alguns drets reservats

© 2024, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la pàgina [web de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Unitat promotora:

Subdirecció General de Vigilància i Resposta a Emergències de Salut Pública. Agència de Salut Pública de Catalunya (ASPCAT).

1a edició:

Barcelona, febrer de 2024.

Assessorament editorial:

Gabinet del Conseller. Serveis editorials.

Assessorament lingüístic:

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut.

Pla editorial 2024:

Núm. de registre:

Disseny de plantilla accessible 1.08.
Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.

Sumari

1	Introducció	4
2	Evolució del nombre de casos (actualitzat en data 26/02/2024).....	4
3	Evolució del nombre de brots (actualitzat en data 26/02/2024).....	8
4	Situació epidemiològica a Espanya.....	10
5	Situació epidemiològica a Europa (desembre de 2023)	11
6	Conclusions	12

1 Introducció

La tos ferina és una infecció respiratòria bacteriana aguda molt contagiosa, caracteritzada per un començament insidiós similar a un quadre catarral. El reservori del microorganisme causal, el *Bordetella pertussis*, és exclusivament humà i es considera una malaltia endèmica a nivell mundial amb brots epidèmics cada 3-5 anys.

La incidència d'aquesta malaltia va disminuir dràsticament arran de la vacunació i, especialment, als països amb altes taxes de vacunació enfront d'aquesta malaltia. Tot i això, en les darreres dècades, amb variabilitat temporal segons els diferents països, s'ha produït un nou increment, sense arribar a la incidència de l'era prevacunada. A la Unió Europea, entre el 1998 i el 2018, s'han registrat cinc onades epidèmiques i, des del 2010, s'ha produït una epidèmia sostinguda, que conserva el patró cíclic, i que ha arribat entre 2012-2015 a la incidència més elevada dels últims 50 anys.

Durant els períodes de major transmissió, la tos ferina afecta principalment als lactants menors de 3-4 mesos, que encara no han pogut rebre la sèrie primària de la vacuna, i entre els quals presenta una important morbimortalitat, i als adolescents/joves adults que han perdut la immunitat protectora, natural o adquirida, pel fet que ni la infecció natural ni la vacunació produeixen immunitat permanent. En aquests darrers es presenta com un quadre de tos perllongat i que actua com a transmissor de la infecció.

A Catalunya, la tos ferina és una malaltia de declaració obligatòria individualitzada i les accions preventives s'adrecen fonamentalment a protegir els lactants amb la vacunació de la dona embarassada, amb la vacunació universal dels infants i mitjançant actuacions de control de brots per intentar disminuir la incidència en els adolescents/adults que actuen com a reservori i font d'infecció mitjançant actuacions de control de brots.

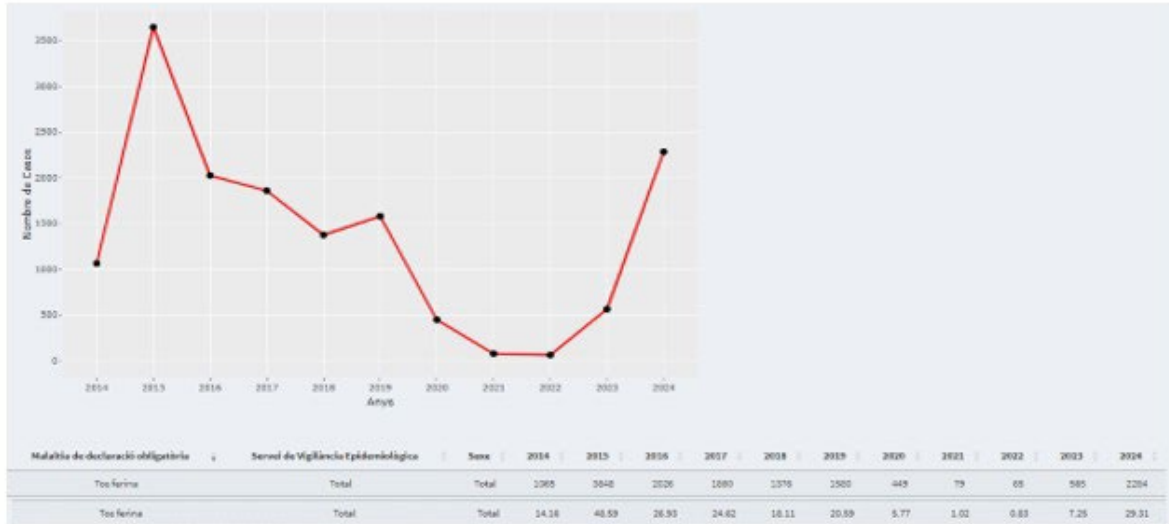
2 Evolució del nombre de casos (actualitzat en data 26/02/2024)

A Catalunya, s'observa un descens ininterromput del nombre de casos de tos ferina des de l'any 2015 fins al 2022, en què es van diagnosticar només 65 casos a tot el territori. No obstant això, a partir d'aquest any, s'ha registrat un notable ascens, amb 564 casos registrats l'any 2023 i 2.284 en els dos primers mesos del 2024.

Aquestes xifres corresponen a un augment de la incidència des de 0,83 casos per 100.000 habitants l'any 2022, a 7,2 l'any 2023, i a 29,3 casos per 100.000 habitants el 2024 (Figura 1).

Informe sobre la situació epidemiològica de la tos ferina a Catalunya (període 2014-2024)
 Agència de Salut Pública de Catalunya. Generalitat de Catalunya

Figura 1: Evolució del nombre total de casos i de la taxa d'incidència de tos ferina a Catalunya (període 2014-2024)

Per grups de edat, l'any 2023 s'observa una tendència ascendent principalment a partir de la setmana 40 (Figura 2), que es manté durant el 2024 (Figura 3).

Figura 2: Evolució del nombre total de tos ferina a Catalunya per setmana epidemiològica (Any 2023)

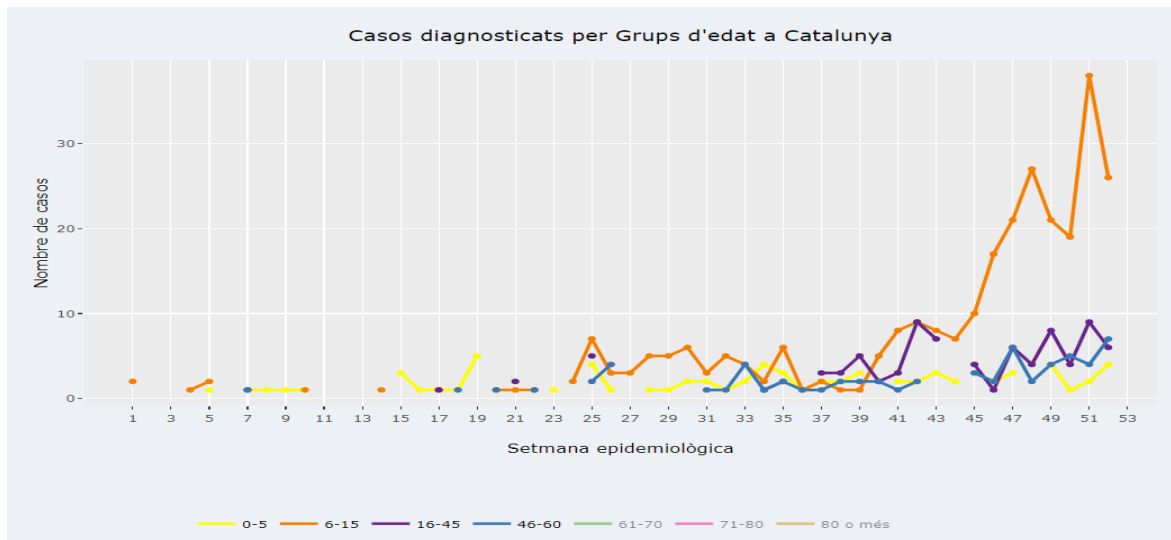
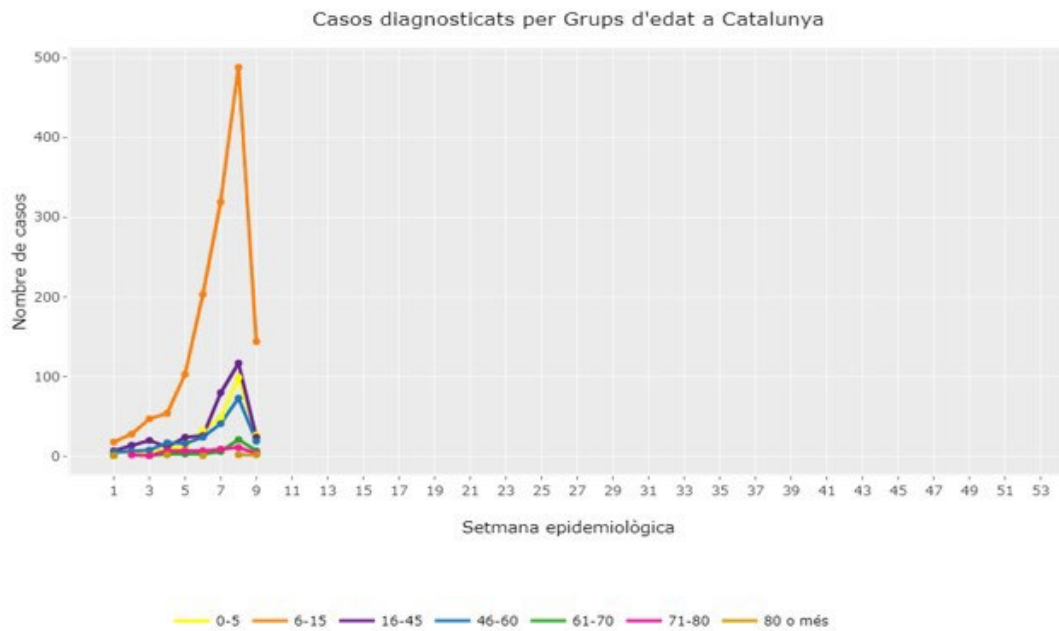
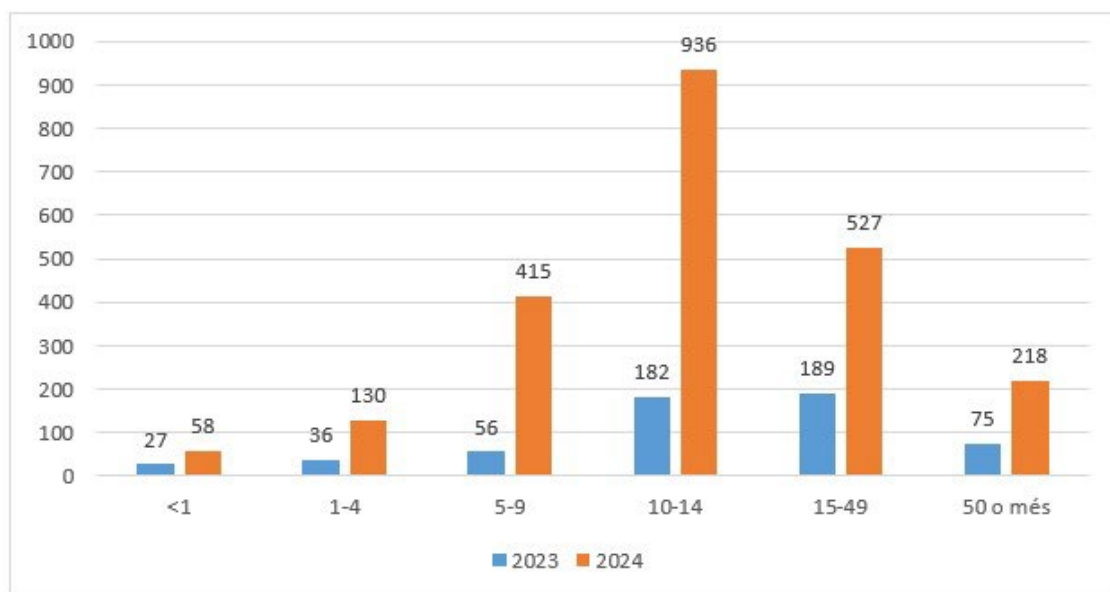

Figura 3: Evolució del nombre total de tos ferina a Catalunya per setmana epidemiològica (Any 2024)

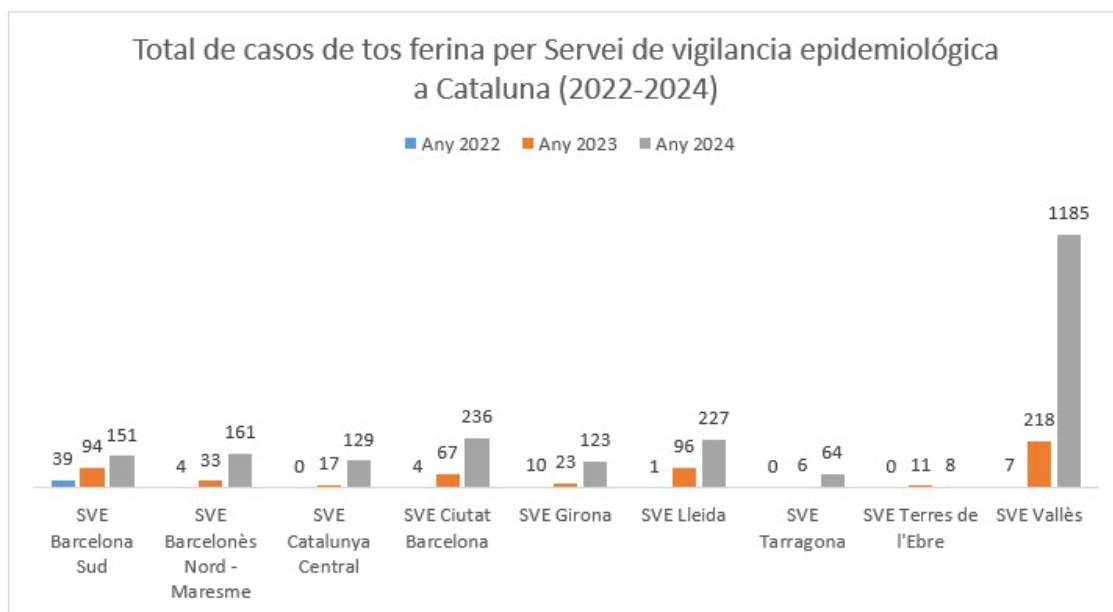
Aquest creixement es produeix a expenses, fonamentalment, de l'increment de contagis en la franja d'edat dels 5 als 14 anys i, especialment, entre els 10 i 14 anys (Figura 4).

Figura 4: Evolució del nombre total de tos ferina a Catalunya per grups de edat (Període 2023-2024)

En relació amb la distribució territorial, durant l'any 2024 el major nombre de casos s'ha registrat a les zones del Vallès i, en menor proporció, a Lleida i Barcelona ciutat (Figura 5).

Figura 5: Evolució del nombre total de tos ferina a Catalunya per servei de vigilància epidemiològica (Període 2022-2024)

Per serveis de vigilància epidemiològica (SVE), la major taxa d'incidència de tos ferina l'any 2024 s'ha registrat als SVE del Vallès i de Lleida, oscil·lant a Catalunya entre els 9,9 casos per 100.000 habitants a l'SVE de Tarragona i els 87,5 casos per 100.000 habitants a l'SVE del Vallès (Figura 6).

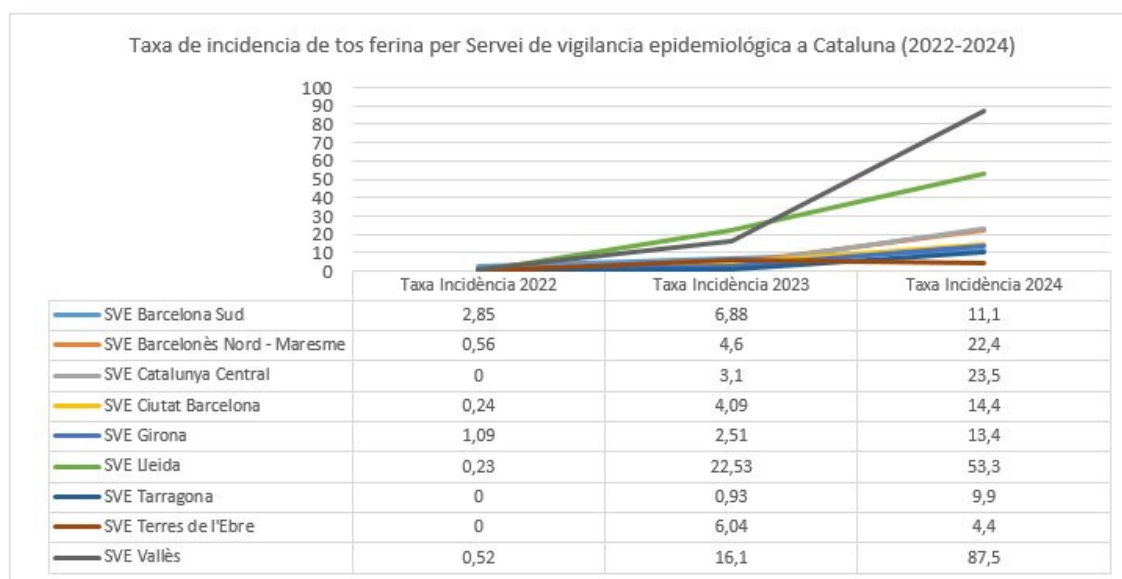
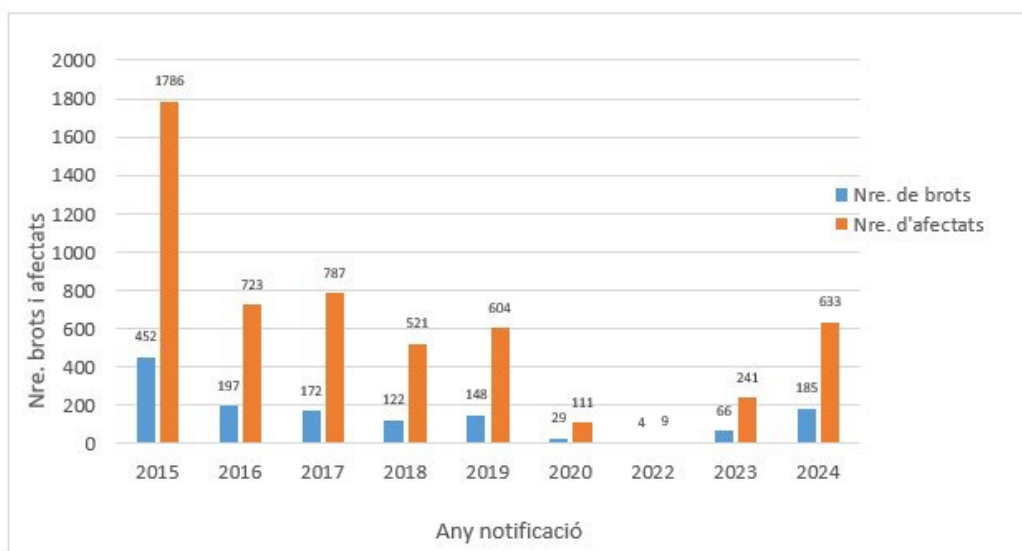

Figura 6: Evolució de la taxa de incidència de tos ferina a Catalunya per servei de vigilància epidemiològica (Període 2022-2024).

3 Evolució del nombre de brots (actualitzat en data 26/02/2024)

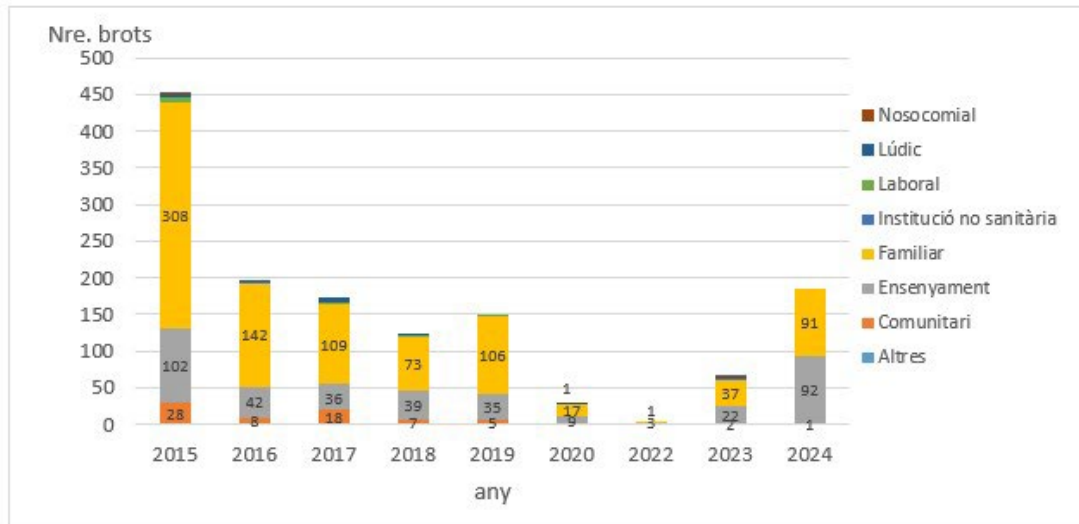
A Catalunya, durant els anys pandèmics, la notificació de brots de tos ferina es va reduir de forma molt considerable, arribant a no notificar-se cap brot durant l'any 2021. L'any 2023 s'observa un increment important en els brots declarats sense arribar a assolir les xifres d'abans de la pandèmia i que es caracteritzen per ser brots amb un menor nombre d'afectats. Durant els mesos de gener i febrer de 2024, el nombre de notificacions de brots s'ha incrementat de forma molt notable (Figura 7). La mitjana d'afectats per brots durant tot el període és de 3,9, oscil·lant entre 3,4 el 2023 i 4,6 el 2017. El 2024, la mitjana d'afectats és de 3,9 per brot.

Figura 7: Evolució anual del nombre de brots de tos ferina a Catalunya (Període 2015-2024).

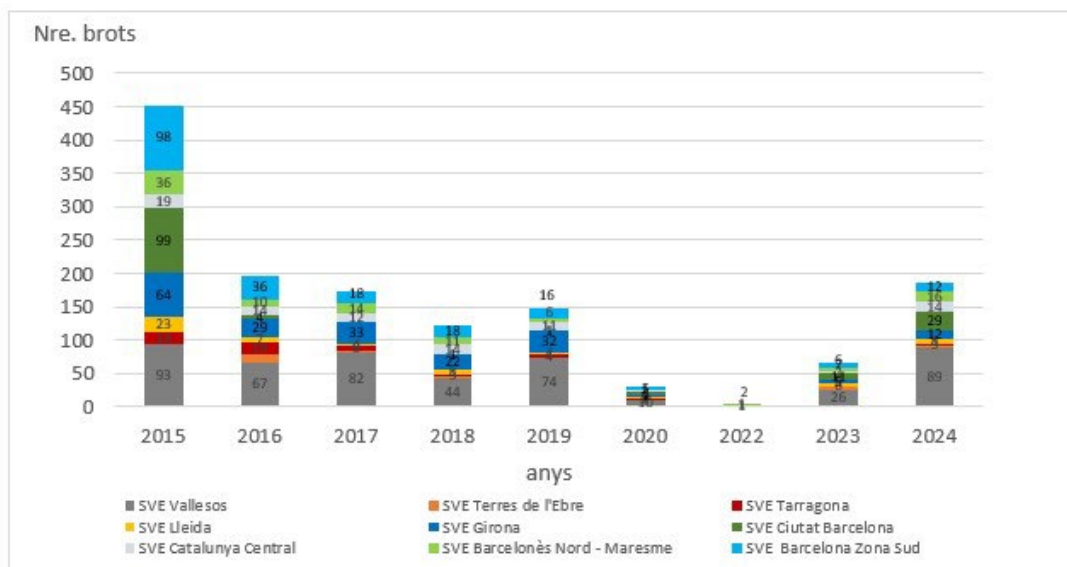
Encara que a nivell global l'àmbit en el qual s'han detectat més brots ha estat el familiar, seguit en ordre de freqüència per l'escolar, durant l'any 2024 els brots notificats han afectat amb freqüència similar ambdós àmbits (Figura 8).

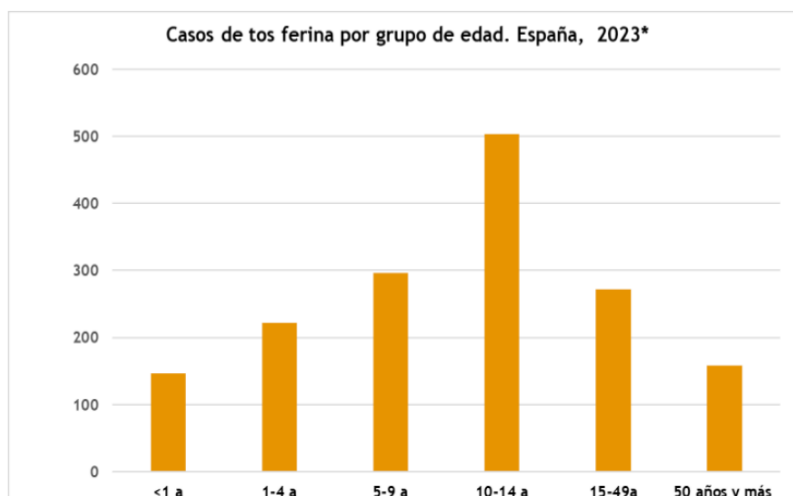
Figura 8: Evolució anual del nombre de brots de tos ferina per àmbit de exposició a Catalunya (Període 2015-2024).

En relació amb la distribució territorial, durant tot el període estudiat, el major nombre de brots notificats correspon, amb molta diferència respecte a la resta de territoris, a la zona de l'SVE del Vallès.

Figura 9: Evolució anual del nombre de brots de tos ferina per servei de vigilància epidemiologia a Catalunya (Període 2015-2024).

Fuente: RENAVE. Centro Nacional de Epidemiología. ISCIII. Datos hasta 13 de diciembre de 2023

En el En el posterior informe setmanal d'actualització de la situació epidemiològica a Espanya, al tancament provisional del 2023, es van notificar 2.069 casos de tos ferina. Segons el darrer informe, en la setmana 5 del 2024, entre el 29 de gener i el 4 de febrer, s'han notificat a RENAVE un total de 482 casos de tos ferina. En la mateixa setmana del 2023, se n'havien notificat 7 casos. Les dues regions que més casos han notificat aquesta setmana són Andalusia (128) i Catalunya (127), i les que menys, Cantàbria i Extremadura, que no n'han declarat cap cas. El total de casos acumulats durant el 2024 és de 1.606 enfront dels 38 declarats el 2023 en el mateix període.

5 Situació epidemiològica a Europa (desembre de 2023)

El Centre de Control de Malalties Infeccioses Europeu (ECDC) en el seu darrer informe d'amenaques de malalties transmissibles de la setmana del 17 al 23 de desembre de 2023 informa també d'un augment de casos de tos ferina en diversos països europeus a més del cas espanyol.

El 5 de juliol de 2023, les autoritats de salut pública de **Dinamarca** van comunicar un augment de casos de tos ferina i des d'aleshores, diversos països de la UE/EEE han reportat una xifra superior a l'habitual en comparació amb anys anteriors. El 2023 a Dinamarca, amb dades a l'octubre, s'han notificat 3.169 casos i una mort, amb una mitjana de 227 casos per setmana. Els grups d'edat més afectats tenen entre 5 i 14 anys (859 casos) i entre 15 i 24 anys (807 casos).

A **Bèlgica** l'informe publicat al mes de setembre, en el període de gener a l'agost de 2023, es van notificar 767 casos a Flandes, 418 dels quals es van confirmar pel Centre Nacional de Referència.

Al **Regne Unit**, segons les darreres dades publicades al març del 2024 per l'Agència de Seguretat Sanitària del Regne Unit es detecta que hi ha hagut un augment continuat dels casos de tos ferina durant el mes de gener del 2024, amb 553 casos confirmats, en comparació amb els 858 casos que es van comunicar durant tot el 2023.

El 20 d'octubre de 2023, les autoritats de salut pública de la **República Txeca** van reportar 127 casos de tos ferina notificada entre gener i setembre de 2023 que suposa un augment significatiu respecte a l'any anterior, quan només es van notificar 67 casos durant el mateix període.

L'11 d'octubre de 2023, les autoritats de **Noruega** van notificar 500 casos, principalment en el grup d'edat de 15 a 19 anys. Aquests xifres són superiors a les informades durant els anys de la pandèmia de la COVID-19 (el 2021 i el 2022, hi ha es van notificar 38 i 44 casos respectivament).

El 13 de novembre de 2023, l'Institut Nacional de Salut Pública de **Suècia** va publicar un informe que afirmava que el nombre de casos de tos ferina havia estat baix durant els anys de pandèmia de COVID-19 amb només 11 i 13 casos el 2021 i 2022. El 13 de novembre de 2023, es van reportar un total de 91 casos.

El 8 de desembre de 2023, les autoritats de salut pública de **Croàcia** van publicar l'informe setmanal sobre la tos ferina que incloïa 2250 casos. El grup d'edat més afectat van ser els de 10 a 14 anys.

6 Conclusions

A partir del març de l'any 2020, coincidint amb la implantació de les restriccions al contacte social per la pandèmia de Covid-19, la circulació de *Bordetella pertussis* es va reduir dràsticament. L'increment de casos de tos ferina identificat el primer any postpandèmia podria estar relacionat amb l'eliminació de les restriccions al contacte social i la supressió de l'ús de mascaretes.

No obstant això, l'increment sostingut en la incidència de tos ferina que s'està observant actualment a Catalunya és degut també a l'aparició d'una nova onada epidèmica, tret característic en l'epidemiologia de la tos ferina, en la qual s'observen onades epidèmiques cícliques cada 3-5 anys, tal com està succeint ara també a la resta d'Espanya i altres països europeus. En aquesta situació epidemiològica és important seguir les recomanacions dels professionals sanitaris i dels SVE relacionades amb les indicacions de tractament i control de brots.

És rellevant recordar també que la principal eina de prevenció de la tos ferina és la vacunació. Actualment, es recomana vacunar a les edats de 2, 4 i 11 mesos (vacuna hexavalent), amb un reforç als 6 anys. A Catalunya, les cobertures de vacunació assolides en els infants d'un any en primovacunació (dues dosis) són molt altes i se situen al voltant del 95%. En la dosi dels 6 anys està al voltant del 80%. També es recomana vacunar les dones embarassades a partir de la setmana 27, al més aviat possible perquè la vacuna protegeix sobretot de casos greus en els nadons, que són els més vulnerables. Les cobertures de vacunació en les dones embarassades a Catalunya han variat durant els darrers anys, i se situen al voltant del 85%. Cal continuar mantenint les altes cobertures en la població menor de 2 anys i en dones embarassades per tal de garantir unes cobertures òptimes, i reforçar la vacunació als 6 anys.